

Inleiding

Hoe dit boek tot stand kwam

In de vroege zomer van 2004 kreeg ik een telefoontje van Steve Jobs. Hij was in de loop der jaren bij vlagen vriendelijk tegen me geweest en af en toe heel vriendelijk, vooral als hij een nieuw product ging lanceren dat hij op de cover van *Time* wilde hebben of waarvan hij wilde dat er door CNN aandacht aan werd besteed, twee mediabedrijven waarbij ik toen in dienst was. Maar sinds ik bij geen van beide meer werkte, had ik al een tijd nauwelijks meer iets van hem gehoord. We hadden het even over het Aspen Institute, een onderzoeksinstituut en denktank waar ik kort tevoren in dienst was getreden, en ik nodigde hem meteen uit om een lezing te houden tijdens onze zomercampus in Colorado. Hij wilde graag komen, zei hij, maar niet om op het podium te staan. In plaats daarvan wilde hij even wandelen zodat we konden praten.

Dat was merkwaardig. Ik wist toen nog niet dat het maken van een lange wandeling zijn geliefkoosde manier was om een ernstig gesprek te voeren. Hij wilde dat ik een biografie over hem schreef, zo bleek. Ik had kort daarvoor een biografie over Benjamin Franklin gepubliceerd en was bezig met een boek over Einstein en mijn eerste reactie was dat ik me, enigszins gekscherend, afvroeg of hij zichzelf zag als de logische volgende in de rij. Ik nam tenminste aan dat hij zich nog steeds midden in een carrière met vele ups en downs bevond die,

dacht ik, nog niet voorbij was. Nu niet, zei ik dan ook. Misschien over een jaar of twintig, als je met pensioen gaat.

Ik ken hem al sinds 1984, toen hij naar het Time-Life Building in Manhattan was gekomen om te lunchen met redacteuren en om zijn nieuwe Macintosh aan te prijzen. Hij was toen ook al prikkelbaar en viel een correspondent van *Time* aan omdat die hem gekwetst had met een verhaal dat iets te onthullend was geweest. Maar toen ik hem achteraf sprak, raakte ik geboeid, zoals zovelen in de loop van de tijd, door zijn meeslepende intensiteit. We hielden contact, zelfs nadat hij er bij Apple was uitgegoid. Als hij weer iets aan te prijzen had, zoals een NeXT-computer of een Pixar-film, dan richtte hij zijn charme plot-seling weer op mij en nam hij me mee naar een sushirestaurant in Lower Manhattan om me te vertellen dat wat hij nu de hemel in prees, het beste was wat hij ooit gemaakt had. Ik mocht hem wel.

Toen hij weer op de troon van Apple zat, hebben we hem op de cover van *Time* gezet en kort daarop kwam hij met ideeën voor een serie die we deden over de invloedrijkste mensen van de eeuw. Hij had net zijn 'Think Different'-campagne gelanceerd met beroemde foto's van enkelen van dezelfde mensen als die wij op het oog hadden, en hij vond het fascinerend om iemands historische invloed te beoordelen.

Nadat ik zijn suggestie om een biografie over hem te schrijven had afgewezen, hadden we nog een enkele keer contact. Zo e-mailde ik hem een keer om te vragen of het waar was, zoals mijn dochter me had verteld, dat het Apple-logo een eerbetoon was aan Alan Turing, de Britse computerpionier die in de Tweede Wereldoorlog het Duitse coderingssysteem had weten te ontcijferen en die in 1954 zelfmoord pleegde door van een appel vol cyanide te eten. Hij antwoordde dat hij wilde dat hij daaraan gedacht had, maar dat het niet zo was. Daarmee begon een 'gesprek' over de vroege geschiedenis van Apple en voordat ik het wist, was ik gegevens aan het verzamelen over het onderwerp, voor het geval ik ooit zou besluiten er een boek over te schrijven. Toen mijn biografie over Einstein verscheen, kwam hij naar de presentatie in Palo Alto en nam me even apart om me nogmaals te vertellen dat hij een goed onderwerp zou zijn.

Zijn vasthoudendheid verbaasde me. Hij stond erom bekend dat hij

niets van zijn persoonlijk leven kwijt wilde en ik had geen enkele reden om aan te nemen dat hij een van mijn boeken had gelezen. Later misschien, zei ik maar weer. Maar in 2009 zei zijn vrouw Laurene Powell ronduit: 'Als je nog ooit een boek over Steve wilt schrijven, dan kun je het beter nu doen.' Hij was net voor de tweede keer op ziekteverlof gegaan. Ik moest haar bekennen dat ik, toen hij voor de eerste keer met het idee kwam, niet wist dat hij ziek was. Bijna niemand wist dat, zei ze. Toen hij me de eerste keer belde, was dat vlak voordat hij aan kanker geopereerd zou worden en hij hield het nog steeds geheim, legde ze uit.

Op dat moment besloot ik dit boek te gaan schrijven. Jobs verraste me door direct te verklaren dat hij er geen enkele zeggenschap over wilde hebben, niet eens het recht om het voor verschijning in te zien. 'Het is jouw boek,' zei hij. 'Ik zal het niet eens lezen.' Maar later die herfst leek hij zo zijn bedenkingen te krijgen over de samenwerking en werd hij, al wist ik dat niet, getroffen door een tweede golf complicaties die met zijn kanker samenhangen. Hij beantwoordde mijn telefoontjes niet meer en ik zette het hele project een tijdje in de ijskast.

Toen belde hij me met oudjaar 2009 volstrekt onverwacht op. Hij was alleen thuis met zijn zus, de schrijfster Mona Simpson, in Palo Alto. Zijn vrouw en hun drie kinderen waren op een korte skivakantie, maar hij was niet gezond genoeg om mee te gaan. Hij was in een bespiegelende stemming en praatte meer dan een uur. Hij begon te vertellen hoe hij, toen hij 12 jaar oud was, een frequentiemeter wilde bouwen en dat hij Bill Hewlett, de oprichter van HP, in het telefoonboek had opgezocht en hem had gebeld om onderdelen te krijgen. Jobs zei dat de laatste twaalf jaar van zijn leven, dus sinds zijn terugkeer bij Apple, de productiefste waren geweest wat het creëren van nieuwe producten betreft. Maar een belangrijker doel voor hem was, zei hij, om hetzelfde te bereiken wat Hewlett en zijn vriend David Packard hadden bereikt: het creëren van een onderneming die zo bezielde was van innovatieve creativiteit dat die hen zou overleven.

'Als kind vond ik mezelf altijd een sociaal denkend iemand, maar ik hield van elektronica,' zei hij. 'Toen las ik iets wat een van mijn helden, Edwin Land van Polaroid, ooit heeft gezegd over het belang van

mensen die op het snijpunt staan van sociale wetenschappen en natuurwetenschappen en besloot ik dat dat de plek was waar ik wilde zijn.’ Het leek wel alsof hij thema’s voorstelde voor de biografie (en in dit specifieke geval bleek het thema gegrond). De creativiteit die kan ontstaan als een gevoel voor zowel maatschappij als wetenschap zich in één sterke persoonlijkheid voordoet, was een onderwerp dat me in mijn biografieën over Franklin en Einstein het meest interesseerde, en volgens mij zal dat in de 21e eeuw de sleutel zijn tot het scheppen van innovatieve economieën.

Ik vroeg Jobs waarom hij wilde dat juist ik zijn biografie zou schrijven. ‘Volgens mij ben jij er goed in om mensen aan het praten te krijgen,’ antwoordde hij. Dat antwoord was onverwacht. Ik wist dat ik tientallen mensen moest interviewen die hij had ontslagen, beledigd, in de steek gelaten of op een andere manier woedend had gemaakt, en ik was bang dat hij zich niet erg op zijn gemak zou voelen als ik die mensen aan het praten kreeg. En inderdaad, hij werd behoorlijk nerveus als hij via via te horen kreeg met wie ik had gesproken. Maar na een paar maanden ging hij mensen juist aanmoedigen om met mij te praten, zelfs zijn tegenstanders en voormalige vriendinnetjes. Ook probeerde hij niet ergens een grens te trekken. ‘Ik heb een heleboel dingen gedaan waar ik niet trots op ben, zoals het zwanger maken van mijn vriendin toen ik 23 was en de manier waarop ik daarmee ben omgegaan,’ zei hij. ‘Maar er liggen geen lijken in mijn kast die er niet uit mogen.’

Uiteindelijk zou ik hem zo’n veertig keer interviewen. Soms verliep zo’n gesprek heel formeel in zijn woonkamer in Palo Alto, andere voerden we tijdens lange wandelingen of autoritten of aan de telefoon. Tijdens de achttien maanden waarin ik hem bezocht, werd hij steeds persoonlijker en opener, ook al zag ik af en toe ook wat zijn oude collega’s bij Apple zijn *reality distortion field* noemden, een term uit *Star Trek*. Soms was dat een onbedoelde stoornis van zijn geheugen-cellen zoals ons allemaal wel eens overkomt, maar soms was het het fabriceren van zijn eigen versie van de werkelijkheid, zowel voor mij als voor zichzelf. Om zijn verhaal te ontleden en te controleren, heb ik meer dan honderd van zijn vrienden, familieleden, concurrenten, tegenstanders en collega’s geïnterviewd.

Ook zijn vrouw Laurene, die dit project heeft aangemoedigd, vroeg om geen enkele beperking of controle, noch verzocht zij om van tevoren te mogen lezen wat ik zou publiceren. Ze drong er zelfs bij mij op aan om net zo eerlijk te zijn over zijn zwakke punten als over zijn sterke. Ze is een van de slimste en gelijkmoedigste mensen die ik ooit heb ontmoet. 'Er zijn aspecten van zijn leven en van zijn persoonlijkheid die niet erg netjes zijn,' vertelde ze me al vroeg. 'Die moet je niet vergelijken. Hij is goed in fantaseren, maar hij heeft ook een goed verhaal te vertellen en ik zou graag zien dat het allemaal naar waarheid wordt opgeschreven.'

Ik laat het aan de lezer om te beoordelen of ik in die missie ben geslaagd. Ik ben ervan overtuigd dat er spelers in dit toneelstuk voorkomen die zich sommige gebeurtenissen anders herinneren of denken dat ik af en toe in de val van zijn visie op de werkelijkheid ben gelopen. Ik ontdekte dat, net zoals bij het schrijven van een boek over Henry Kissinger (dat in sommige opzichten een goede voorbereiding was voor dit project), mensen zulke positieve of negatieve gevoelens hadden over Jobs dat het Rashomon-effect, het merkwaardige verschijnsel dat verschillende getuigen een heel andere herinnering hebben aan dezelfde gebeurtenis, er vaak dik bovenop lag. Ik heb echter mijn uiterste best gedaan om tegenstrijdige verhalen evenwichtig te behandelen en ik ben volkomen open over de bronnen die ik daarvoor heb gebruikt.

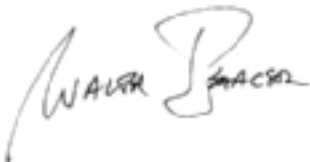
Dit boek gaat over het rollercoasterleven en de heftige persoonlijkheid van een creatieve ondernemer, wiens passie voor perfectie en meedogenloze inzet zes takken van de industrie radicaal hebben veranderd: personal computers, tekenfilms, muziek, telefoons, tablet-pc's en desktoppublishing. Je kunt er misschien zelfs een zevende aan toevoegen: winkels, die Jobs niet op hun kop zette maar wel opnieuw uitvond. Bovendien heeft hij de weg bereid voor een nieuwe markt van digitale content op basis van apps in plaats van uitsluitend websites. En onderwijl heeft hij niet alleen revolutionaire producten gemaakt, maar bij zijn tweede poging ook een solide bedrijf opgebouwd dat vergeven is van zijn DNA en vol zit met creatieve ontwerpers en onversaagde ontwikkelaars die zijn visie verder uitdragen.

Dit is ook, hoop ik, een boek over innovatie. In een tijd waarin de

Verenigde Staten op zoek zijn naar manieren om de vernieuwingsdrift te behouden en waarin samenlevingen overal ter wereld proberen om in dit creatieve computertijdperk hun economieën op te bouwen, was Jobs het ultieme icoon van inventiviteit, voorstellingsvermogen en voortdurende innovatie. Hij zag in dat het verbinden van creativiteit met technologie de beste manier was om in de 21e eeuw van waarde te zijn, en dus bouwde hij een bedrijf op dat verbeeldingskracht combineerde met de opmerkelijkste prestaties uit de techniek. Hij en zijn collega's bij Apple waren in staat om anders te denken: ze ontwikkelden niet alleen vernieuwingen van bestaande producten gericht op bepaalde doelgroepen, maar ook totaal nieuwe apparaten en diensten waarvan de consument nog niet eens wist dat hij ze nodig had.

Hij was geen modelbaas en geen modelmens, keurig ingepakt om te worden nagevolgd. Gedreven door zijn demonen kon hij de mensen om hem heen tot woede en wanhoop brengen. Maar zijn persoonlijkheid en passie en producten hingen allemaal samen, net als Apple's hardware en software, alsof ze deel uitmaakten van een geïntegreerd systeem. Zijn verhaal is dus zowel instructief als een waarschuwing, vol lessen over vernieuwingsdrift, karakter, leiderschap en waarden.

Shakespeare's *Henry V* - het verhaal over de eigenzinnige en onvolwassen prins Hal, die de onstuimige maar gevoelige, de harteloze maar sentimentele, de bezielende maar kwaadaardige koning Hendrik V wordt - begint met een oproep: 'Was ik niet maar Muze van het Vuur / Kon ik als vlam verzengend stijgen naar de hoogste hemel der verbeeldingskracht.' Voor prins Hal was dat eenvoudig: hij had alleen te maken met de erfenis van een vader. Voor Steve Jobs begint het oprijzen naar de hoogste hemel van verbeeldingskracht met het verhaal over twee ouderparen en opgroeien in een vallei, die net aan het leren was hoe silicium in goud veranderd kan worden.

A handwritten signature in black ink that reads "WALTER ISAACSON". The signature is written in a cursive, somewhat stylized font.

Walter Isaacson

Paul Jobs met Steve, 1956

*Het huis in Sunnyvale met de garage
waarin Apple werd geboren*

*Het portret in het jaarboek van
Homestead High, 1972*

Met het spandoek 'SWAB JOB'

Jeugd

Verlaten en verkozen

De adoptie

Toen Paul Jobs na de Tweede Wereldoorlog uit de United States Coast Guard (USCG) werd ontslagen, sloot hij een weddenschap af met zijn medebemanningsleden. Ze waren in San Francisco aangekomen waar hun schip uit de vaart genomen zou worden en Paul wedde dat hij binnen twee weken een vrouw gevonden zou hebben om mee te trouwen. Hij was een nette machinist met tattoos, was ruim 1,80 m lang en leek enigszins op James Dean. Maar het was niet zijn uiterlijk dat hem een afspraakje bezorgde met Clara Hagopian, de liefvallige dochter van Armeense immigranten. Dat was het feit dat hij en zijn vrienden over een auto beschikten en die had de groep waarmee zij die avond oorspronkelijk uit zou gaan, niet. Tien dagen later, in maart 1946, verloofden Paul en Clara zich en won hij zijn weddenschap. Het zou een gelukkig huwelijk blijken, dat duurde tot het overlijden van een van de partners meer dan veertig jaar later.

Paul Reinhold Jobs was opgegroeid op een melkveehouderij in Germantown, Wisconsin. Zijn vader was verslaafd aan alcohol en sloeg hem soms, maar Paul ontwikkelde onder zijn getaande uiterlijk een vriendelijke en rustige instelling. Nadat hij high school voortijdig had verlaten, zwierf hij door de Midwest en leefde van baantjes als mon-

teur tot hij, 19 jaar oud, dienst nam bij de Coast Guard, al kon hij toen niet eens zwemmen. Hij werd geplaatst op de USS *M.C. Meigs* en was een groot deel van de oorlog betrokken bij het verschepen van troepen naar Italië voor het leger van generaal Patton. Zijn talent als machinist en stoker werd met eervolle vermeldingen beloond, maar af en toe haalde hij zich kleine problemen op de hals en hij werd nooit verder bevorderd dan tot de rang van matroos 1e klasse.

Clara was geboren in New Jersey, waar haar ouders terecht waren gekomen nadat ze voor de Turken uit Armenië waren gevlucht. Toen ze nog een kind was, waren ze verhuisd naar het Mission District in San Francisco. Ze droeg een geheim met zich mee dat ze slechts aan weinigen vertelde: ze was al eens getrouwd geweest, maar haar man was in de oorlog omgekomen. Dus toen ze met Paul Jobs een eerste afspraakje maakte, wilde ze graag opnieuw beginnen.

Zoals zovelen die de oorlog hebben meegemaakt, hadden beiden zoveel doorstaan dat ze alleen nog maar ergens rustig wilden gaan wonen, een gezinnetje stichten en een wat minder spannend leven leiden. Ze hadden weinig geld en verhuisden daarom naar Wisconsin, waar ze een paar jaar bij Pauls ouders woonden, en gingen daarna naar Indiana, waar hij bij International Harvester een baan kreeg als machinist. Zijn hobby was echter het knutselen aan oude auto's en hij verdiende in zijn vrije tijd bij door die te kopen, te repareren en weer te verkopen. Na een tijdje zei hij zijn baan op en werd hij fulltime verkoper van opgeknapte, gebruikte auto's.

Clara was echter dol op San Francisco en in 1952 wist zij haar man over te halen om daar naartoe terug te verhuizen. Ze huurden een appartement in het Sunset District met uitzicht op de Stille Oceaan, net ten zuiden van het Golden Gate Park, en hij kreeg een baan bij een financieringsmaatschappij als *repo man*, die auto's moest openbreken van mensen die hun lening niet op tijd afbetaalden, om ze in beslag te nemen. Ook kocht, repareerde en verkocht hij wel eens zo'n auto en verdiende hij een behoorlijk inkomen.

Maar er ontbrak toch nog iets in hun leven. Ze wilden kinderen, maar Clara had een buitenbaarmoederlijke zwangerschap gehad - waarbij een bevrucht eitje zich in de eileider had genesteld in plaats van in de baarmoeder - en daardoor kon ze geen kinderen meer krij-

gen. Daarom gingen ze in 1955, negen jaar na hun huwelijk, uitkijken naar mogelijkheden om een kind te adopteren.

Net als Paul Jobs kwam Joanne Schieble uit een boerengezin van Duitse afkomst in Wisconsin. Haar vader, Arthur Schieble, was aan de rand van Green Bay neergestreken, waar hij en zijn vrouw een nertsenfokkerij dreven en met succes enkele andere bedrijfjes leidden, van makelaardij tot het maken van fotogravures. Hij was erg streng, vooral waar het aankwam op de liefjes van zijn dochter, en hij had zich sterk verzet tegen haar eerste vriendje, een kunstenaar die niet eens katholiek was. Het was dus geen verrassing dat hij dreigde Joanne voorgoed het huis uit te zetten toen ze als student aan de universiteit van Wisconsin verliefd werd op Abdulfattah 'John' Jandali, een islamitische onderwijsassistent uit Syrië.

Jandali was de jongste van negen kinderen van een prominente Syrische familie. Zijn vader bezat olieraffinaderijen en talloze andere bedrijven en grote stukken grond bij Damascus en Homs, en beheerste op een gegeven moment zelfs grotendeels de prijs van tarwe in de regio. Net als de Schiebles vonden de Jandali's onderwijs van het grootste belang; generaties lang waren jonge familieleden naar Istanbul en de Sorbonne gestuurd om daar te studeren. Abdulfattah Jandali had op een kostschool van de jezuiten gezeten, ook al was hij moslim, en haalde zijn eerste jaar aan de Amerikaanse universiteit in Beiroet voordat hij naar de universiteit van Wisconsin ging om verder te studeren. Hij werd daar assistent en gaf onderwijs in politieke wetenschappen.

In de zomer van 1954 ging Joanne met Abdulfattah naar Syrië. Ze brachten twee weken in Homs door, waar ze van zijn familie leerde hoe je Syrische gerechten moet bereiden. Toen ze in Wisconsin terug waren, ontdekte Joanne dat ze zwanger was. Ze waren beiden 23 jaar oud, maar besloten toch om nog niet te trouwen. Haar vader lag op sterven en hij had gedreigd haar te onterven als ze met Abdulfattah trouwde. Abortus lag in een katholieke gemeenschap niet voor de hand. En dus ging Joanne in 1955 naar San Francisco waar ze werd opgevangen door een vriendelijke dokter die onderdak bood aan ongehuwde moeders, hielp bij de bevalling en adoptieouders zocht voor de baby's.

Joanne stelde bij dat laatste een voorwaarde: haar kind moest geadopteerd worden door ouders die minstens college hadden afgerond. De dokter zorgde er dan ook voor dat de baby geplaatst zou worden bij een advocaat en zijn vrouw. Maar toen de jongen geboren werd - op 24 februari 1955 - besloot het echtpaar dat het toch maar liever een meisje wilde en trok zich terug. Zo werd de jongen niet de zoon van een advocaat, maar van een man die zijn middelbare school niet eens had afgemaakt en als monteur werkte, en van een liefhebbende vrouw die boekhoudster was. Paul en Clara noemden hun net verworven kindje Steven Paul Jobs.

Maar Joanne had geëist dat de nieuwe ouders van haar baby afgestudeerd zouden zijn, en toen ze erachter kwam dat haar zoon geplaatst was bij een stel dat niet eens high school had afgemaakt, weigerde ze de adoptiepapieren te tekenen. Die patstelling duurde weken, terwijl Steve inmiddels al in het huishouden van de Jobs was opgenomen. Uiteindelijk legde Joanne zich erbij neer, maar op voorwaarde dat het paar beloofde - en er zelfs voor tekende - dat ze een fonds in het leven zouden roepen om de jongen naar college te kunnen sturen.

Er was nog een andere reden waarom Joanne aarzelde met het tekenen van de adoptiepapieren. Haar vader zou gauw sterven en ze was van plan om direct daarna met Jandali te trouwen. Ze hoopte dat ze - zo vertelde ze later aan familieleden, soms in tranen bij de herinnering - als ze eenmaal getrouwd waren, de jongen terug konden krijgen.

Arthur Schieble overleed in augustus 1955, een paar weken na afronding van de adoptie. Kort na Kerstmis van dat jaar trouwden Joanne en Abdulfattah Jandali in de katholieke kerk van Sint Filippus de Apostel in Green Bay. Het jaar daarop promoveerde Abdulfattah in de internationale politieke wetenschappen en in 1957 kregen ze nog een kind, een meisje dat de naam Mona kreeg. Nadat zij en Abdulfattah in 1962 waren gescheiden, begon voor Joanne een dromerig en zwervend bestaan dat haar dochter - die zou uitgroeien tot de schrijfster Mona Simpson - zou beschrijven in haar aangrijpende roman *Anywhere But Here*. Steve's adoptie was zonder tussenkomst van een bureau geregeld, waardoor het twintig jaar zou duren voordat de familieleden elkaar weer ontmoetten.

Steve Jobs wist al jong dat hij geadopteerd was. 'Mijn ouders waren hierover erg open tegen me,' vertelde hij. Hij kon zich nog goed voor de geest halen hoe hij, 6 of 7 jaar oud, op het grasveld voor hun huis zat en het vertelde aan het meisje dat aan de overkant van de straat woonde. 'Dus betekent dat dat je echte ouders je niet wilden?' vroeg het meisje. 'Ooooh, er gingen bliksemschichten door mijn hoofd,' vertelde Jobs. 'Ik herinner me hoe ik huilend het huis inrende. En mijn ouders zeiden: "Nee, dat moet je anders zien." Ze waren heel serieus en keken me aan. Ze zeiden: "We hebben jou speciaal uitgezocht." Mijn beide ouders zeiden dat en herhaalden het langzaam voor me. En ze benadrukten ieder woord van die zin.'

Verlaten. Verkozen. Speciaal. Die concepten gingen deel uitmaken van wie Jobs was en hoe hij zichzelf zag. Zijn beste vrienden denken dat de wetenschap dat hij bij zijn geboorte was weggedaan, wel een paar littekens heeft achtergelaten. 'Volgens mij komt zijn wens om de complete beheersing te hebben over wat hij ook maakt, direct voort uit zijn persoonlijkheid en het feit dat hij bij zijn geboorte werd afgegaan,' aldus zijn collega Del Yocam. 'Hij wil zijn omgeving beheersen en hij ziet een product als een verlengstuk van zichzelf.' Greg Calhoun, die vlak na college goed bevriend met hem werd, zag nog een ander gevolg. 'Steve praatte veel met me over dat hij verlaten was en de pijn die dat veroorzaakte,' zei hij. 'Het maakte hem onafhankelijk. Hij leefde op het ritme van een andere drummer, en dat kwam doordat hij in een andere wereld zat dan waarin hij was geboren.'

Later, toen hij net zo oud was (23) als zijn biologische vader was geweest toen die hem verliet, werd Jobs zelf vader en verliet hij op zijn beurt zijn kind Lisa. (Uiteindelijk zou hij wel de verantwoordelijkheid voor haar nemen.) Chrisann Brennan, de moeder van Lisa, vertelde dat Jobs door het geadopteerd zijn, 'vol glasscherven' zat en dat dat iets van zijn gedrag helpt verklaren. 'Hij die verlaten is, is een verlater,' zei ze. Andy Hertzfeld, die begin jaren tachtig bij Apple nauw met Jobs samenwerkte, is een van de weinigen die met zowel Brennan als Jobs bevriend bleef. 'De voornaamste vraag over Steve is waarom hij soms de onbedwingbare neiging heeft om zo bedachtzaam koud te zijn en bepaalde mensen pijn te doen,' zei hij. 'Dat gaat terug op het afgestaan worden na de geboorte. Het echte fundamentele

probleem in Steve's leven is het thema van verlaten zijn.'

Jobs verwierp dit. 'Er heerst wel de gedachte dat ik, omdat ik afge- staan ben, heel hard werkte zodat ik het goed zou doen en mijn ouders zouden wensen dat ze me terug kregen of dat soort onzin, maar dat is belachelijk,' zei hij. 'De wetenschap dat ik geadopteerd ben, kan me het gevoel gegeven hebben dat ik onafhankelijker was, maar ik heb me nooit verlaten gevoeld. Ik heb me wel altijd bijzonder gevoeld. Mijn ouders zorgden ervoor dat ik me bijzonder voelde.' Later zou hij nijdig worden als iemand over Paul en Clara sprak als zijn 'adoptieouders' of liet doorschemeren dat zij niet zijn 'echte ouders' waren. 'Zij waren duizend procent mijn ouders,' zei hij. Maar als hij het aan de andere kant had over zijn biologische ouders, dan zei hij kortaf: 'Ze waren mijn sperma- en eibank - dat is niet ongevoelig, zo was het nu eenmaal, een spermabank en zo, niet meer dan dat.'

Silicon Valley

De jeugd die Paul en Clara Jobs voor hun zoontje creëerden, was op velerlei manieren kenmerkend voor eind jaren vijftig. Toen Steve 2 jaar oud was, adopteerden ze ook een dochter, Patty. Drie jaar later verhuisden ze naar een nieuwbouwwijk. De financieringsmaatschappij waar Paul nog steeds voor werkte als repo man, had hem overgeplaatst naar hun kantoor in Palo Alto, maar hij kon het zich niet permitteren om daar te wonen en dus kwam hij een vestiging terecht in Mountain View, een minder duur plaatsje vlak ten zuiden daarvan.

Daar probeerde Paul Jobs zijn liefde voor techniek en auto's op zijn zoon over te brengen. 'Steve, vanaf nu is dit jouw werkbank,' zei hij terwijl hij een stuk van de tafel in de garage aanwees. Jobs herinnerde zich hoezeer hij onder de indruk was van zijn vaders nadruk op vakmanschap. 'Volgens mij was mijn vaders gevoel voor ontwerpen behoorlijk goed,' zei hij, 'want hij wist hoe je dingen moest maken. Als we een kast nodig hadden, dan maakte hij die. Toen hij ons tuinhek maakte, gaf hij me een hamer zodat ik dat samen met hem kon doen.'

Vijftig jaar later staat dat hek nog steeds om de achter- en zijtuin van het huis in Mountain View. Terwijl Jobs het me liet zien, streek hij